

Tredje gang var lykkens gang for Ane Kirstine

af Jimmy Munk Larsen

På Vorupør Gamle Kirkegård står et ganske anonymt gravminde, som ikke skiller sig synderligt ud fra mængden. Ane Kirstine Thomsen var 14 år ældre end sin mand, Anton Thomsen, hvilket ikke var unormalt dengang, hvor kvinden og manden var langt mere afhængige af hinanden end i dag. I denne artikel vil vi dykke lidt ned i en typisk Vorupør-familie, som den tog sig ud for 100 år siden.

ANE KIRSTINES FØDSEL

Ane Kirstine Thomsen blev født i Sønder Vorupør den 27. januar 1867. Hun var det første af 16-17 børn, som fiskeren, krogemageren og ikke mindst bådebyggeren Kresten Thomsen fik med sin kone Maren Nielsdatter.

Ane Kirstines forældre blev gift den 8. januar 1867 i Hundborg Kirke. Brylluppet stod altså mindre end 20 dage før Ane Kirstine blev født, hvilket ikke var så velset på den tid, da det jo beviste, at der havde fundet sex sted før ægteskabets indgåelse.

Vorupør fik først sin egen kirke i 1878, og derfor fandt de kirkelige handlinger indtil da sted i Hundborg – og nogle gange i Jannerup. Vorupørs første kirke blev nedrevet omkring århundredskiftet, hvor den blev erstattet af den nye kirke i Nørre Vorupør. Våbenhuset fra den gamle kirke blev bevaret og udvidet, så det i dag fungerer som kapel på Vorupør Gamle Kirkegård.

ANE KIRSTINES KONFIRMATION

Den 24. april 1881 var tiden kommet til at Ane Kirstine trådte ind i de voksnes rækker. Hun blev konfirmeret i Hundborg kirke sammen med én anden pige. Dengang var konfirmationen i bogstaveligste forstand en milepæl, som afsluttede barndommen og indledte voksenlivet med ét slag. For at påbegynde konfirmationsundervisningen, som varede mindst tre måneder, var det et krav, at man var udskrevet af skolen. Efter konfirmationen kom de fleste unge mennesker ud at tjene

– eller fiskede med deres familie i nogle år, inden de selv stiftede familie.

I konfirmationsundervisningen fik Ane Kirstine betegnelsen *antaget* i kundskab, og i opførsel fik hun karakteren *mg*, som stod for *meget god* og var én af de bedste karakterer. Vi kan desuden se, at hun var blevet vaccineret den 13. august 1870.

Ane Kirstine og Anton Thomsens gravsten på Vorupør Gamle Kirkegård. Foto: Jimmy Munk Larsen.

Vaccinationen var mod den frygtede sygdom kopper. For at blive konfirmeret eller gift skulle man fremvise enten en vaccinationsattest eller arrene efter at have haft en mild udgave af virussen. Et vaccinationsprogram blev indført i Danmark i 1810 og førte til at kopper blev udryddet, med det sidste danske tilfælde i 1970. Globalt blev sygdommen – efter verdensomspændende vaccinationsprogrammer – erklæret for udryddet i 1980.

ANTONS FØDSEL

Anton Thomsen blev født den 4. maj 1881 i Nørre Vorupør som søn af fisker og redningsmand Mikkel Thomsen og hustruen Ane Nielsdatter. Anton blev døbt i Vorupørs gamle kirke den 14. september samme år. Faderen fiskede hele sit liv og var desuden veteran fra 2. Slesvigske Krig i 1864. Mikkel Thomsen blev født 12. januar 1834 og var altså 30 år gammel, da han deltog i krigen. Efter krigen blev han den 28. november 1865 gift med Antons mor i Hundborg kirke. Mikkel Thomsen

Antons forældre, Mikkel Thomsen og Ane Nielsdatter.

blev ansat ved Nørre Vorupør Redningsstation i 1871, blev bådformand i 1882 og afgik ti år senere. Han deltog i redningen af 194 skibbrudne og blev dekoreret med Dannebrogsmændenes hæders tegn. Senere blev Anton Thomsen også tilknyttet redningsstationen.

Anton havde mange søskende, hvoraf nogle emigrerede til USA, mens andre døde som spæde eller unge. Det samme var tilfældet i Ane Kirstines familie, hvor mange af børnene ikke blev særligt gamle.

ALENEMOR

Efter konfirmationen kom Ane Kirstine højst sandsynligt ud at tjene ét eller flere steder. Den 14. november 1888 fik hun som 21-årig – og ugift – en datter, som blev døbt Andrea Thomsen. På det tidspunkt var Ane Kirstine flyttet hjem til Sønder Vorupør igen, sikkert fordi hun mistede sin plads på grund af graviditeten. Som barnefader angav hun en Jens Nielsen af Hunstrup, hvilket peger på at det var hér, Ane Kirstine boede og tjente som ung pige, i hvert fald for en tid.

Ane Kirstines forældre mistede i marts 1888 en knap tre år gammel datter ved navn Andrea, så det er ganske sikkert hende, Ane Kirstine kaldte sin datter op efter.

Lille Andrea blev hjemmedøbt den 25. november 1888 af lærer Jens Munk Poulsen. Barnet holdtes under dåben af Munk Poulsens hustru Maren, som også stod fadder. Yderligere stod hustruen til fisker Jens Kr. Madsen Morbjerg fadder sammen med fisker Kresten Jensen Munk og ungkarlene Niels Kristian Trab og Jakob Thomsen. Sidstnævnte formodes at være en bror til Ane Kirstines fremtidige mand, Anton. Jakob Thomsen var ungkarl indtil september 1891 og blev efterfølgende redningsmand i Vorupør. En dåb i kirken af lille Andrea blev desuden planlagt til januar 1889.

PLEJEBARN

I folketællingen fra 1890 kan vi se, at Ane Kirstine ikke længere bor hos forældrene. Det gør til gengæld den etårige Andrea – og hun angives som

Maren og Jens Munk Poulsen med deres børn. Både Maren og Jens foretog hjemmedåb. Jens Munk Poulsen var initiativtageren til Vorupør Fiskercompagni – et indremissionsk andelslignende foretagende, som sikrede fiskerne i Vorupør bedre afsætning og på den måde øgede deres velstand. Vorupør Fiskercompagni var stærkt præget af Indre Mission, som fra anden halvdel af 1800-tallet opnåede stor betydning i Vorupør. Foto: Lokalhistorisk Arkiv for Thisted Kommune.

plejebarn. Ane Kirstines forældre havde selv et lille barn, der ikke var fyldt et år endnu, så Andrea voksede op med sine jævnaldrende mostre og morbrødre. Ane Kirstine havde højst sandsynligt fået en ny plads et sted, indtil hun skulle giftes.

ANE KIRSTINES FØRSTE ÆGTESKAB

Ane Kirstines bryllup stod den 19. maj 1894 i Vorupør gamle kirke på den nuværende Kapelvej. Hendes udkårne var den 25-årige fisker Jens Christian Pedersen Fink. Ane Kirstine var selv 27 år gammel. Parret boede i Nørre Vorupør og fik to børn sammen. Niels Bak Pedersen blev født den 19. november 1893 i Vorupør – altså inden brylluppet. Niels Bak blev fisker og kom blandt andet med i Fiskeriforeningens bestyrelse. Ud over Niels Bak fik de også Jens Christian Pedersen Fink den 23. juni 1895. Denne søn blev kaldt op efter

faderen, som aldrig fik ham at se. Den 20. februar samme år druknede Jens Christian senior nemlig sammen med sin fætter Jens Kristian Jørgensen. Ulykken skete under fiskeri med deres seksmands båd; de fire øvrige blev reddet. Sønnen Jens Christian blev fisker ligesom sin far.

ANTONS KONFIRMATION

Anton trådte ind i de voksnes rækker den 21. april 1895 i Hundborg kirke sammen med tretten andre drenge og piger fra Vorupør. I 1881 blev Ane Kirstine også konfirmeret i Hundborg kirke, selv om Vorupør altså havde fået sin egen kirke. I Antons tilfælde kan årsagen have været, at Vorupør gamle kirke ikke kunne rumme så mange mennesker som Hundborgs.

Syv drenge og syv piger blev konfirmeret denne dag, og Anton stod bagerst i rækken af drenge.

Ane Kirstine Thomsen og hvad der kunne være datteren Andrea, der blev født i 1888. Foto: fra slægtsbog.

Jens Christian Pedersen Fink var Ane Kirstines første mand; han druknede i 1895. Foto: fra slægtsbog.

Dette var ikke uden betydning i 1895, for dengang blev man opstillet efter hvor dygtig man havde været i den tre måneder lange periode, hvor man modtog kristendomsundervisning forud for konfirmationen. Der kendes utallige eksempler på at velstillede borgere købte en bedre plads til deres eget barn, fordi der var så stor prestige i at stå først – eller i hvert fald i den pæne ende af rækken.

Vi kan se at Anton som den eneste fik en »*alders- eller kundskabsdispensation*« den 26. marts 1895 – cirka en måned inden konfirmationen, hvilket ganske sikkert er årsagen til hans placering bagerst. Nogle af de andre drenge var yngre end Anton, så der har været tale om en kundskabsdispensation og ikke en aldersdispensation. Årsagen til dispensationen kunne være, at han ikke havde de fornødne evner. Vi kan dog se, at Anton fik *mg+* i sin dom om *kundskaber* og *mg* i sin dom om *forhold*, så det har ikke været derfor han fik

dispensationen. Årsagen skal højst sandsynligt findes i at han eller hans familie i undervisningsforløbet var ramt af sygdom, som forhindrede ham i at deltage i undervisningen. Hvis nogen i husstanden havde smitsomme sygdomme, kunne husstanden sættes i karantæne; eller hvis Anton selv havde for eksempel lungebetændelse eller endda tuberkulose, ville han ikke kunne deltage i undervisningen. Eftersom der har været tale om en stor konfirmation i Hundborg kirke, har præsten sikkert ment, at Anton skulle konfirmeres sammen med sine jævnaldrende frem for at blive konfirmeret på et senere tidspunkt – alene. Dette adskiller Antons konfirmation fra Ane Kirstines 14 år tidligere, da man dengang blev konfirmeret, når man havde en bestemt alder, hvilket altså afhæng af fødselstidspunktet. I Antons tid blev man derimod, ligesom i dag, konfirmeret i løbet af foråret som en årlig begivenhed.

Et andet forhold ved datidens konfirmationer var, at konfirmanderne blev overhørt af præsten til selve konfirmationen i kirken. Der findes mange beretninger om den angst konfirmanderne følte over for denne overhøring. Tvungen overhøring blev afskaffet i 1909, og det har siden været op til de enkelte præster, om de ville overhøre konfirmanderne ved selve konfirmationen.

ANE KIRSTINES ANDET ÆGTESKAB

Den 24. maj 1896 blev Ane Kirstine gift for anden gang – igen i Vorupørs gamle kirke. Igen var brudgommen en fisker, nemlig Chresten Andersen, der var 24 år. Ane Kirstine var selv 29 år gammel. De boede i Sønder Vorupør modsat det første ægteskab, hvor Ane Kirstine boede i Nørre Vorupør.

Der kom tre børn ud af ægteskabet. Christen Thomsen Andersen blev født den 27. marts 1897, Jens Andersen den 28. juli 1898 og sluttelig Maren

Anton Thomsen. Foto: fra bogen Kystredningsstation Nørre Vorupør gennem 130 år.

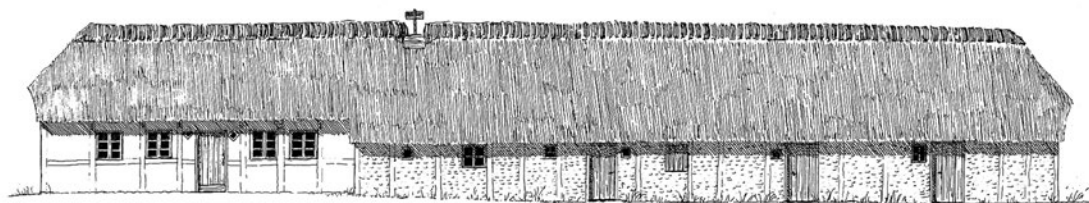
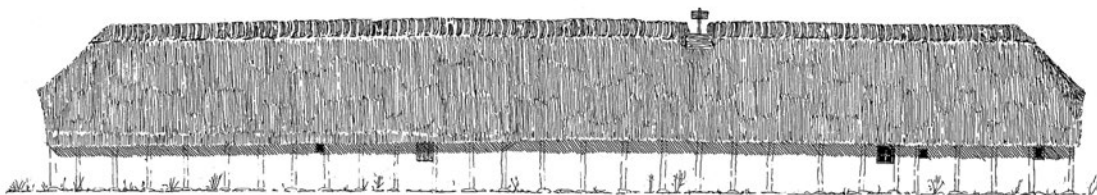

Den fælles gravsten for Ane Kirstines anden mand Chresten Andersen samt Jens Mathias Madsen og Hans Nielsen på Vorupør Gamle Kirkegård. Foto: Jimmy Munk Larsen.

Andersen den 30. juni 1901. Kort efter Marens fødsel skete der imidlertid endnu en ulykke på havet. Den 18. september 1901 druknede Chresten Andersen sammen med Jens Mathias Madsen fra en femmands snare. Samme dag forulykkede Hans Nielsen også i en tomands pram. De tre fiskere blev begravet i en fællesgrav på Vorupør Gamle Kirkegård. Hans Nielsens søn, Kresten Hansen Nielsen, druknede selv – som den sidste fisker fra Vorupør – under fiskeri i 1921.

ANE KIRSTINES TREDJE ÆGTESKAB – OG ANTONS FØRSTE

Den 18. juni 1904 blev Ane Kirstine så gift for tredje gang. Denne gang var det ikke i den gamle kirke på Kapelvej, men i den nye kirke i Nørre Vorupør, som var blevet indviet i 1902. Gommen

Ane Kirstines og Antons mødre var tvillinger og blev født i dette fiskerhus i Agger, som nu findes på Frilandsmuseet i Lyngby, hvortil det blev flyttet i 1920'erne. Tegningen viser det genskabte hus. Gengivet efter »Bygninger på Frilandsmuseet«, opmålingstegninger ved Børge Ehrhardt og Frode Kirk, 1980.

var den 23-årige fisker Anton Thomsen. Ane Kirstine var selv blevet 37 år gammel og havde altså fem børn med to afdøde mænd. Familien boede i Nørre Vorupør, som på dette tidspunkt var ved at overhale Sønder Vorupør, fordi byggeriet af læmolen var begyndt, hvilket gav bedre landingsforhold for fiskerne.

ET FORNUFTSÆGTESKAB

Faktisk var Ane Kirstine og Anton fætter og kusine – fuldblods endda. Således var Ane Kirstines far Kresten bror til Antons far Mikkell; og Ane Kirstines mor Maren og Antons mor Ane var ikke blot søstre – de var faktisk tvillinger. Ægteskab mellem fætre og kusiner var langt fra unormalt.

Tvillingerne Maren og Ane blev født den 29. maj 1844 i Agger som døtre af fisker Peder Nielsen og hustruen Elisabet Nielsdatter. I folketællingen fra 1855 kan vi se at tvillingerne boede hos deres forældre, mens et ældre bedsteforældrepar også boede i huset. Ofte boede flere generationer under samme tag, hvilket betød at bedsteforældreparret i dette tilfælde er blevet forsørgt af den yngre generation, som overtog huset fra dem.

Derfor var det vigtigt for folk at få nogle børn, så de havde nogen til at tage sig af dem på deres gamle dage. Først i 1891 kom der en form for alderdomsunderstøttelse, som var adskilt fra fattigforsorgen og dermed ikke fratog folk deres borgerlige rettigheder og værdighed – hvilket eksempelvis betød, at folk indtil 1891 mistede stemmeretten, hvis de modtog fattighjælp. Bedstefaderen Jens Jøssen kunne dog ikke bare læne sig tilbage og nyde alderdommen i Agger, selv om han var blevet aftægtsmand, og han hjalp fortsat til i hjemmet ved at lave tønder, hvilket sikkert har givet lidt til husholdningen.

Ægteskabet mellem Ane Kirstine og Anton var derfor i allerhøjeste grad et fornuftsægteskab. Ane Kirstine havde brug for en mand og Anton havde brug for en kone. Man kan næsten få den tanke, at familierne har stukket hovederne sammen og er blevet enige om denne løsning i 1904, hvor der hverken fandtes aldersrente eller folkepension. Ane Kirstine og Anton havde nemlig brug for hinanden – og for nogle børn, som kunne sikre deres alderdom.

HVERDAGSLIVET

Det var dog ikke kun fremtiden, parret måtte tænke på. I nutiden havde Anton og Ane Kirstine også brug for hinanden. Ane Kirstine fik en mand og en stedfar til sine fem børn – og Anton fik en afgørende hjælp i forhold til livet som fisker.

Fiskerens hverdag afhang nemlig i høj grad af en indsats fra kone og børns side. Fra morgenstunden tog mændene på havet og satte bakkerne, imens kvinder og børn bragte garn og vod til tørring, ofte i klitterne. Ved middagstid vendte manden hjem og hvilede sig som oftest, imens konen og børnene redede kroge ud og hængte dem til tørring. Hver fisker havde på det tidspunkt normalt to truge, hvilket svarede til cirka 800 kroge, så det var et stort arbejde. Herefter skulle garnene hentes fra tørring og bringes ned til bådene på landingspladsen, så de var klar til om aftenen, når mændene igen skulle på havet, for at fange agn – madding. Dernæst hvilede manden sig igen, imens konen og børnene bedede kroge – satte madding på – og lagde dem på bakkerne, så de var klar til at blive skudt i havet. Herefter startede

cyklussen igen, når manden tidligt næste morgen tog på havet.

Ved siden af dette arbejde passede kvinderne selvfølgelig også hjemmet og jorden, ligesom fangsten blev tilberedt, hvilket oftest var lig med tørring, saltning eller røgning. Ved siden af dette kunne familien også have for eksempel bistader at se til, ligesom en enkelt ko kunne give mælk, som der kunne laves smør og ost af. Derudover kunne familien have en gris, nogle høns eller andre dyr som supplement.

Ved siden af sit arbejde som fisker var Anton Thomsen motorpasser ved Nørre Vorupør Redningsstation. Det var prøveredningsbåden, som hans svigerfar havde bygget færdig i 1905, han kom med på. Prøveredningsbåden havde levet et omtumlet liv, indtil den i 1909 kom hjem til Vorupør, hvor den tre år senere blev overdraget til Vorupør-fiskerne. Senere fik den indlagt motor, hvilket altså gav Anton titlen som motorpasser. Dermed fulgte Anton i sin fars fodspor, da han også var en del af redningsvæsenet. Antons bror, Jakob Thomsen, overtog faderens plads ved redningsstationen

Det fredede fiskerhus i Agger, som i dag er en del af Museum Thy, er af samme type som Maren og Anes barndomshjem. Foto: Klaus Madsen.

Huset i Nørre Vorupør, hvor Anton og Ane Kirstine Thomsen boede. Det ligger på Bredkærvej, bag missionshuset. Familien Thomsen boede i den ene ende af huset, mens Mette og Marius Willadsen boede i den anden ende. Foto: Jimmy Munk Larsen.

den 1. oktober 1892 og var redningsmand indtil 1931.

DET SENERE LIV

Kort tid efter ægteskabets indgåelse kom der flere børn til. Således blev Thomas Thomsen født den 15. december 1904. Den 13. juni 1906 blev sønnen Johannes Mikael Thomsen født, og den 31. oktober 1910 fødtes datteren Agnes Kirstine.

Samtidig begyndte Ane Kirstine og Anton også at miste deres forældre. Ane Kirstines mor Maren

døde 19. marts 1916. Antons mor Ane døde 23. juli 1917 og hans far Mikkil 13. august 1919 – hvori- mod Ane Kirstines far Kresten først døde 31. maj 1928.

Dermed var dødsfaldene imidlertid ikke slut. I 1924 mistede Ane Kirstine og Anton deres datter Agnes Kirstine, som altså blot blev 13 år gammel. I 1928 mistede Ane Kirstine og Anton endnu et barn, da den 22-årige fisker Johannes Mikael Thomsen døde. Børnene blev begravet ved siden af hinanden på Vorupør Gamle Kirkegård, som i 1928 blev kaldt »Østre Kirkegård«, fordi »Vestre Kirkegård« ved den nye kirke inde i byen var taget i brug i 1925. Da Agnes Kirstine skulle begraves, var der altså kun den gamle kirkegård i Vorupør. Da Johannes Mikael så døde i 1928, valgte man at begrave ham ved siden af hans lillesøster.

Ane Kirstine døde i 1938, 71 år gammel, og blev begravet ved siden af de to børn på Vorupør Gamle Kirkegård. Anton blev begravet ved sin kone, da han døde i 1950 som 69-årig.

Der skal lyde en stor tak til Rita og Anders Jensen, Nørre Vorupør, for oplysninger samt venligt udlån af slægtsbog over Thomsen-familien fra Vorupør.

Jimmy Munk Larsen

Født 1986. Historiker og kulturarvsformidler.

Til videre læsning

Arne Baltesen: *Kystredningsstation Nørre Vorupør gennem 130 år*. Vorupør 1982.

Alan Hjorth Rasmussen: *Vi er alle mennesker – Vorupør Fiskercompagni og dets virke i 100 år*. Thisted 1987.

Alan Hjorth Rasmussen: *De skabte et samfund – Glimt af udviklingen i Vorupør gennem 150 år*. Skjern 2000.

Alan Hjorth Rasmussen: »Foregangsmanden Jens Munk Poulsen, Vorupør.« *Historisk Årbog for Thy og Vester Hanherred 2000*: 7-20.

Jens Morbjerg Madsen: *Klittens folk – Minder fra Thykysten*. Thyholm 1982.

Albert Nielsen: *Vorupør Fiskeriforening 1892-1942*. Esbjerg 1942.

Jens Siggaard: »Minder fra Vorupør.« *Historisk Årbog for Thisted Amt 1968*: 79-83.

Jens Thybo: *Kun god er Gud – Skildringer af Menigheds- livets Opvaagen i Thy, 1. Del*. København 1923.